

ЗМІНА ПОКАЗНИКІВ ТАКТИЛЬНОГО АНАЛІЗАТОРА ДІТЕЙ 5-6 РОКІВ ПІД ВПЛИВОМ СПЕЦІАЛЬНО-СПРЯМОВАНИХ ВПРАВ

Моїсеєнко О. К.

Харківська державна академія фізичної культури

Анотація. В статті наведено показники тактильної сенсорної системи дітей 5 – 6 років, і їх зміни після впровадження в навальний процес вправ спрямованих на покращення аналізаторних функцій.

Ключові слова: функціональні системи, тактильний аналізатор, дошкільники.

Вступ. За останні роки різко погіршилось здоров'я підростаючого покоління. Це пов'язано, як з екологічними та соціальними факторами, так і низькою руховою активністю сучасних дітей.

Відомо, що провідну роль в зміцненні здоров'я, розвитку основних органів і функціональних систем відіграє фізичне виховання.

Особливу увагу розвитку дитини в віці 4 – 6 років автори приділяють функціональному стану сенсорних систем (зорової, слухової, вестибулярної, тактильної), які служать основою здобуття інформації о навколишнім середовище [2, 6-9].

Тактильна сенсорна система – є частинною кожного аналізатору, та сприймає механічні впливи, а також сприйняття дотику, тиску, вібрації.

Тактильна сенсорна система відіграє провідну роль у виконанні складно – координаційних дій. За її участю відбувається побудова нових та узгодження вже існуючих рухових програм, а також орієнтування дитини в навколишньому просторі. Отже, вивчення реакцій дитячого організму на тактильні подразники, а також пошук нових методик що дозволяють поліпшити досліджувану функцію є принципово важливим для вдосконалення процесу фізичного виховання в дитячих дошкільних установах [1, 3-5].

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дослідження проводилося згідно Тематичного плану Харківської державної академії фізичної культури наукової теми «Вдосконалення процесу фізичного виховання в навчальних закладах різного профілю» на 2016–2020 рр. (№ держреєстрації 0115U006754).

Мета дослідження: визначити ступень впливу спеціально спрямованих вправ на функціональний стан тактильного аналізатору дошкільників.

Завдання дослідження:

1. Визначити функціональний стан тактильного аналізатору дітей 5-6 років.
2. Виявити зміни функціонального стану тактильного аналізатору після застосування розробленої системи спеціально спрямованих вправ.

Матеріал та методи дослідження. Дослідження проводилися на базі дитячої дошкільної установи № 393 м. Харкова, строком 1 календарний рік. У них брали участь 157 дітей 5-6 років, які були розподілені на чотири експериментальні і дві контрольні групи. Усі діти, які взяли участь в експерименті були практично здорові і знаходилися під наглядом дитячого лікаря - педіатра.

На першому етапі здійснювалося первинне тестування функціонального стану тактильного аналізатора. В результаті цього тестування встановлена ідентичність експериментальних і контрольних груп, що обґрунтувало правомірність проведення експерименту.

На другому етапі здійснювалося повторне тестування з метою визначення міри зміни досліджуваних параметрів після впровадження в процес фізичного виховання дошкільників розробленої нами системи спеціальних вправ, спрямованих на активізацію діяльності тактильної сенсорної системи. Так, для зміни функціонального стану тактильного аналізатору в заняття з фізичного виховання разом з основним навчальним матеріалом включалися: біг і ходьба по різним за структурою покриттям; пальчикові ігри; виконання вправ з

предметами різними на дотик; виконання перерахованих вправ за відсутності зорового контролю та ін. Окрім цього в основну та заключну частини заняття включалися модифіковані рухливі ігри, в зміст яких входили вищеперелічені вправи.

Для вирішення поставлених завдань використовувалися наступні *методи*: теоретичний аналіз і узагальнення науково-методичної літератури, педагогічний експеримент, методи математичної статистики, фізіологічні методи визначення функціонального стану тактильного аналізатора (естезіометрія, тест «Іграшка»).

Результати дослідження та їх обговорення. Аналіз середніх показників тактильного аналізатора за результатами проведених тестів, за показниками тактильної чутливості 3 фаланги пальця та тесту «Іграшка» дітей 5 – 6 років, до проведення педагогічного експерименту, не виявив статистичні відмінності між досліджуваними показниками ($p > 0,05$), що підтвердило ідентичність груп і обґрунтувало проведення педагогічного експерименту (табл. 1).

Таблиця 1

Показники тактильного аналізатору дітей 5 – 6 років до проведення педагогічного експерименту

групи	I		II	
	Показники $\bar{X} \pm m$			
	Хлопці	Дівчата	Хлопці	Дівчата
	Показники тактильного аналізатора (см)			
n	31	23	30	11
Показники тактильної чутливості 3 фаланги пальця (см)				
Контрольні	1,24+0,04	1,31+0,03	1,08+0,03	1,10+0,03
Основні	1,21+0,02	1,25+0,03	1,04+0,02	1,09+0,02
t	0,67	1,53	1,06	0,25
p	>0,05	>0,05	>0,05	>0,05
Показники тесту «Іграшка» (бали)				
Контрольні	2,07+0,16	2,09+0,16	2,80+0,11	2,91+0,09
Основні	2,03+0,10	2,12+0,12	2,90+0,06	2,95+0,05
t	0,24	0,15	0,83	0,45
p	>0,05	>0,05	>0,05	>0,05

Порівнюючи показники активності тактильного аналізатору дітей дошкільного віку, встановлено, що після впровадження в навчальний процес вправ, спрямованих на покращення тактильних функцій результати дошкільників усіх вікових груп достовірно покращились ($p < 0,05$) (табл. 2).

Так, приріст у відсотковому співвідношенні результатів тестування 3 фаланги пальця у дошкільників першої групи склав - у хлопців – 6,8 %, у дівчат – 5,5%, у дошкільників другої групи 6,9 % та 5,8% відповідно. Показники тесту «іграшка» дітей 5 – 6 років покращились, як у хлопців, так і у дівчат і приріст склав у хлопців старшої групи 11,3 %, у дівчат – 10,2 % та 11,1% та 15,9% у середніх дошкільників відповідно.

Таблиця 2

Показники тактильного аналізатору дошкільників основної групи після проведення педагогічного експерименту

групи	I		II	
	Показники $\bar{X} \pm m$			
	Хлопці	Дівчата	Хлопці	Дівчата
	Показники тактильного аналізатора (см)			
n	31	23	30	11
	Показники тактильної чутливості 3 фаланги пальця(см)			
до експерименту	1,21+0,02	1,25+0,03	1,04+0,02	1,09+0,02
після експерименту	1,13+0,01	1,18+0,01	0,96+0,01	1,02+0,01
t	3,58	2,21	3,58	3,13
p	<0,05	<0,05	<0,05	<0,05
%	6,8	5,5	6,9	5,8
	Показники тесту «Іграшка» (бали)			
до експерименту	2,03+0,10	2,12+0,12	2,90+0,06	2,95+0,05
після експерименту	2,55+0,14	3,45+0,11	3,22+0,05	3,25+0,07
t	3,02	2,11	4,10	3,49
p	<0,05	<0,05	<0,05	<0,05
%	11,1	15,9	11,3	10,2

Таким чином, застосування розробленої нами системи спеціальних вправ, спрямованих на підвищення тактильних функцій позитивно вплинуло на функціональний стан тактильного аналізатора дітей 5 – 6 років, що дозволяє

рекомендувати інструкторам з фізичного виховання дошкільних установ і батькам включати в процес фізичного виховання дошкільників запропоновані нами спеціально спрямовані вправи.

Висновки:

1. Аналіз показників тактильних функцій дошкільників віком 5 – 6 років виявив достатній ступень розвитку.
2. Застосування в процесі фізичного виховання дошкільників, розробленої нами системи спеціально спрямованих вправ, позитивно вплинуло на показники функціонального стану тактильного аналізатору в обох досліджуваних вікових групах.

Перспективи подальших досліджень в даному напрямку є встановлення взаємозв'язку тактильних функцій з показниками фізичної підготовленості дошкільників.

Список використаної літератури

1. Батуев А. С. Физиология высшей нервной деятельности и сенсорных систем: Учебник для вузов. 3-е изд ПСб. Питер, 2009. С. 61 – 98.
2. Кузьменко І. О. Зміна рівня розвитку окремих координаційних здібностей школярів середніх класів під впливом спеціально спрямованих вправ. Молода спортивна наука України: зб. наук. праць з галузі фізичної культури та спорту. Вип. 14: у 4-х т. Л. : ЛДУФК, 2010. Т. 2 С. 124 – 130.
3. Ровний А. С. Механізм сенсорного контролю точних рухів спортсменів протягом тренувального заняття. Теорія і методика фізичного виховання і спорту. 2001. № 1. С.31 – 34.
4. Ровний А. С. Сенсорний контроль точних рухів в умовах дефіциту часу. Слобожанський науково – спортивний вісник. 1998. № 1. С. 114 – 118.
5. Ровний В. А. Дослідження залежності рівня активності сенсорних систем від спортивної майстерності. Матеріали V міжнародної наукової конференції студентів та аспірантів «Фізична культура, спорт та здоров'я». Харків, 2003. С. 40 – 41.

6. Шестерова Л. Є. Вплив функціонального стану аналізаторів на рухову підготовленість школярів середніх класів. Слобожанський науково – спортивний вісник: Збірник наукових статей, 1998. № 1. С. 5 – 7.

7. Maslyak I. P. Influence of specially directed exercises on separate functions of sensor-based systems of pupils of junior classes. Slobozhanskyi naukovo-sportyvnyi visnyk. 2015. №5(49). P. 48–51.

8. Moiseenko E. K. Determination of the functional status of vestibular apparatus at children aged 5-6 years old. Physical Education of Students. 2013. № 2. P. 70–73.

9. Maslyak I. P., Shesterova L. Ye., Kuzmenko I. A., Bala T. M., Mameshina M. A., Krivoruchko N. V., Zhuk V. O. The influence of the vestibular analyzer functional condition on the physical fitness of school-age children. Sport science. International scientific journal of kinesiology. 2016. №9(2). P. 20–27.